

Enquête koloniale symbolen

Voorlopige resultaten

one.
brussels

Geëngageerde Brusselaars met © sp.a

LEOPOLDO · II

REGI · BELGARVM

1865-1909

PATRIA MEMOR

Hoe

gaan we om met de koloniale geschiedenis van Brussel en de symbolen die daaraan herinneren in de publieke ruimte? Wat te doen met verwijzingen aan Leopold II, wiens naam onlosmakelijk verbonden is met de massamoorden die onder zijn regime plaatsvonden in Congo? Het geld waarmee bepaalde gebouwen van Brussel zijn gebouwd werd ten dele verdiend door het uitbuiten van Congo en haar bevolking.

Daarom vraagt een resolutie in het Brusselse parlement om de koloniale geschiedenis te contextualiseren in de publieke ruimte. Mede door one.brussels staan hierover afspraken in het regeerakkoord en start Staatssecretaris Pascal Smet met een werkgroep van experts en mensen uit de betrokken gemeenschappen: wat gaan we doen met de standbeelden en symbolen van Leopold II?

Belangrijker is wat u, Brusselaar, vindt dat er moet gebeuren. Moet er een monument komen over dekolonisatie, dat de slachtoffers herdenkt en ons doet stilstaan bij hoe koloniale denkbeelden tot op vandaag doorwerken? Of heeft u betere ideeën over hoe om te gaan met ons koloniaal verleden? Brussel, met meer dan 182 nationaliteiten op zijn grondgebied, moet een voortrekkersrol spelen in deze kwestie.

Onze metropool is een plek van interculturaliteit en diversiteit. Koloniale symbolen en denkbeelden staan hier haaks op. Daarom willen we als one.brussels samen met u werken aan een stad die inclusief is voor iedereen.

Het onderzoek

Daarom vroegen we mensen om op de website www.one.decolonise.brussels een korte enquête in te vullen om te laten weten wat volgens hen moet gebeuren met de koloniale symbolen in het straatbeeld.

We kozen hierbij specifiek om te vragen naar de standbeelden van koning Leopold II, omdat deze bij veel mensen bekend zijn en symbool zijn gaan staan voor het debat over het koloniaal verleden.

We vroegen mensen hun mening over vier actie die mogelijk zijn ten aanzien van deze standbeelden.

1. Blijven zoals ze zijn

2. Voorzien worden van een context en uitleg over het koloniaal verleden

3. *Vergezeld of vervangen worden door een monument van de dekolonisatie*

4. *Weggehaald worden*

Voor elke mogelijkheid konden de respondenten aangeven of ze het er volledig mee eens, mee eens, niet mee eens, volledig niet mee eens waren. Hierdoor hebben we de relatieve voorkeuren kunnen detecteren in de antwoorden. Naast de reactie op de vier opties werden degenen die de vragenlijst invulden gevraagd waarom ze dit vinden en konden zij zo hun voorkeuren motiveren in een open invulveld. Het merendeel van de respondenten heeft hier een motivatie achtergelaten, waarvan een selectie is terug te vinden in bijlage aan deze resultaten.

Qua persoonlijke gegevens werden voornaam, naam, e-mailadres en postcode gevraagd.

Voorlopige resultaten

1.109 respondenten

De voorlopige resultaten van dit onderzoek beslaan de reacties die bij ons binnenkwamen tussen 16 juni en 28 juni. In deze periode hebben 1.109 mensen de enquête ingevuld. Hiervan is 70% woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 30% van de respondenten wonen andere gemeentes in België en een verdwaalde reactie vanuit Nederland. Het onderzoek loopt nog door en mensen kunnen nog reageren. Uit de resultaten blijkt een significant verschil in de reacties van binnen Brussel en van buiten Brussel.

Meeste steun voor contextualiseren

De meeste steun onder de respondenten blijkt er voor het contextualiseren van de standbeelden en koloniale symbolen. Onder de Brusselaars is 69% van de respondenten voor deze optie te vinden, van de respondenten buiten Brussel zelfs 73%. Dat er iets moet gebeuren om de standbeelden van Leopold II te voorzien een context, daarover lijkt een consensus te bestaan.

Verdeeldheid over behoud

Over het behouden van de standbeelden is er onder Brusselaars een grote verdeeldheid, 50% van de respondenten uit Brussel is voor het behouden, 50% is tegen het behouden van de standbeelden. Waarin opvalt dat mensen een duidelijke uitgesproken mening hebben, want 4 op 10 is het er erg mee eens en 4 op 10 van de respondenten is het er erg niet mee eens. Van de respondenten buiten Brussel is er een grote voorkeur

voor het behouden van standbeelden, 7 op 10 van de respondenten en zelfs een meerderheid van 57% het er erg mee eens dat de standbeelden moeten blijven.

Geen meerderheid voor verwijderen

Voor het verwijderen van de standbeelden is er ook onder de Brusselse reacties geen meerderheid te vinden. In totaal is 77% van de respondenten uit Brussel tegen het weghalen. Van de deelnemers van buiten Brussel is 79% tegen het verwijderen, maar zie je dat de voorkeuren extremer zijn en 7 van de 10 respondenten het erg niet eens is met het weghalen.

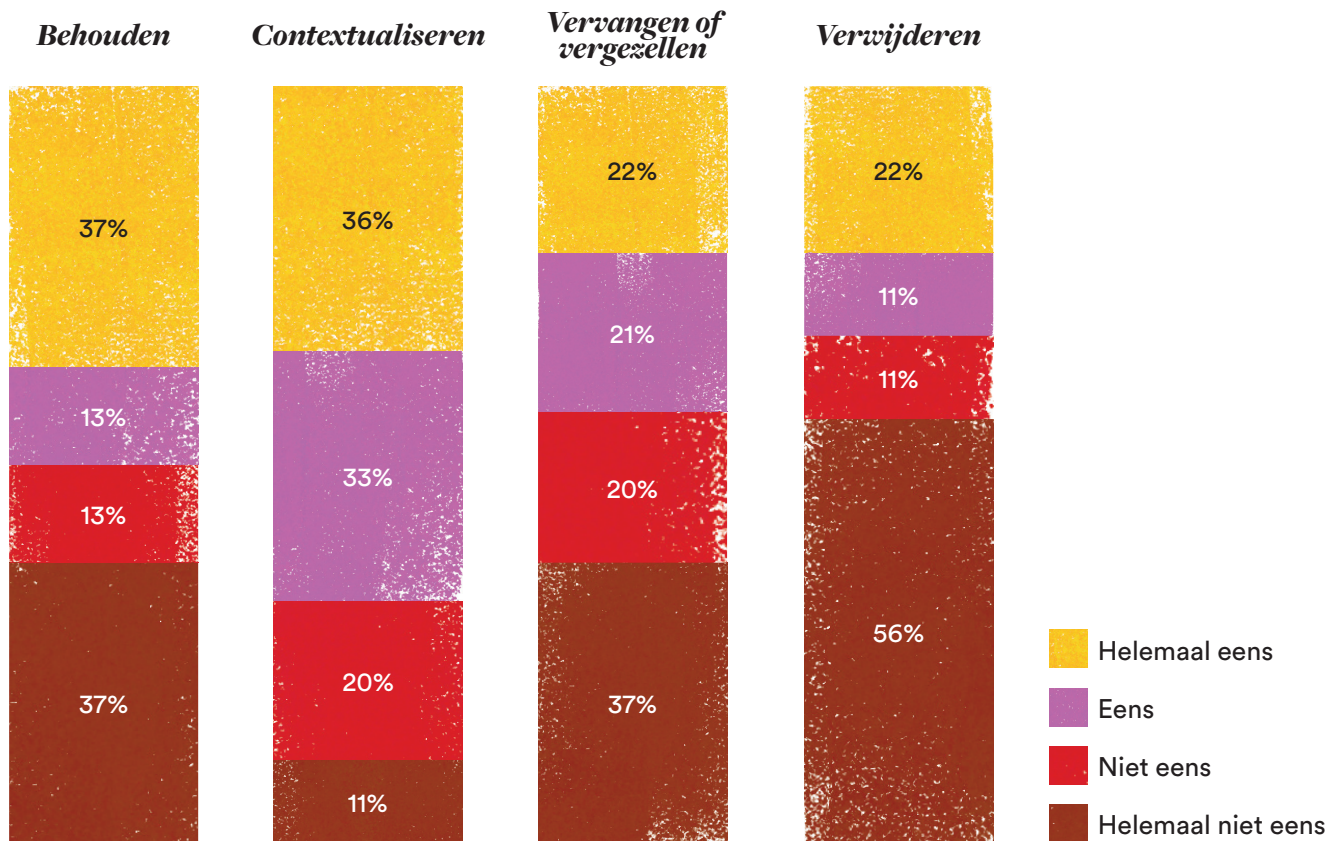
Vervangen door of vergezellen? Brusselaars en niet-Brusselaars verschillen van mening

Wat betreft het vergezellen of vervangen van de standbeelden door een monument van de dekolonisatie is onder de Brusselaars meer steun dan onder de niet Brusselaars. Van de respondenten uit Brussel is 57% tegen het vervangen of vergezellen. Buiten Brussel is er een duidelijke meerderheid van 74% tegen het vervangen of vergezellen.

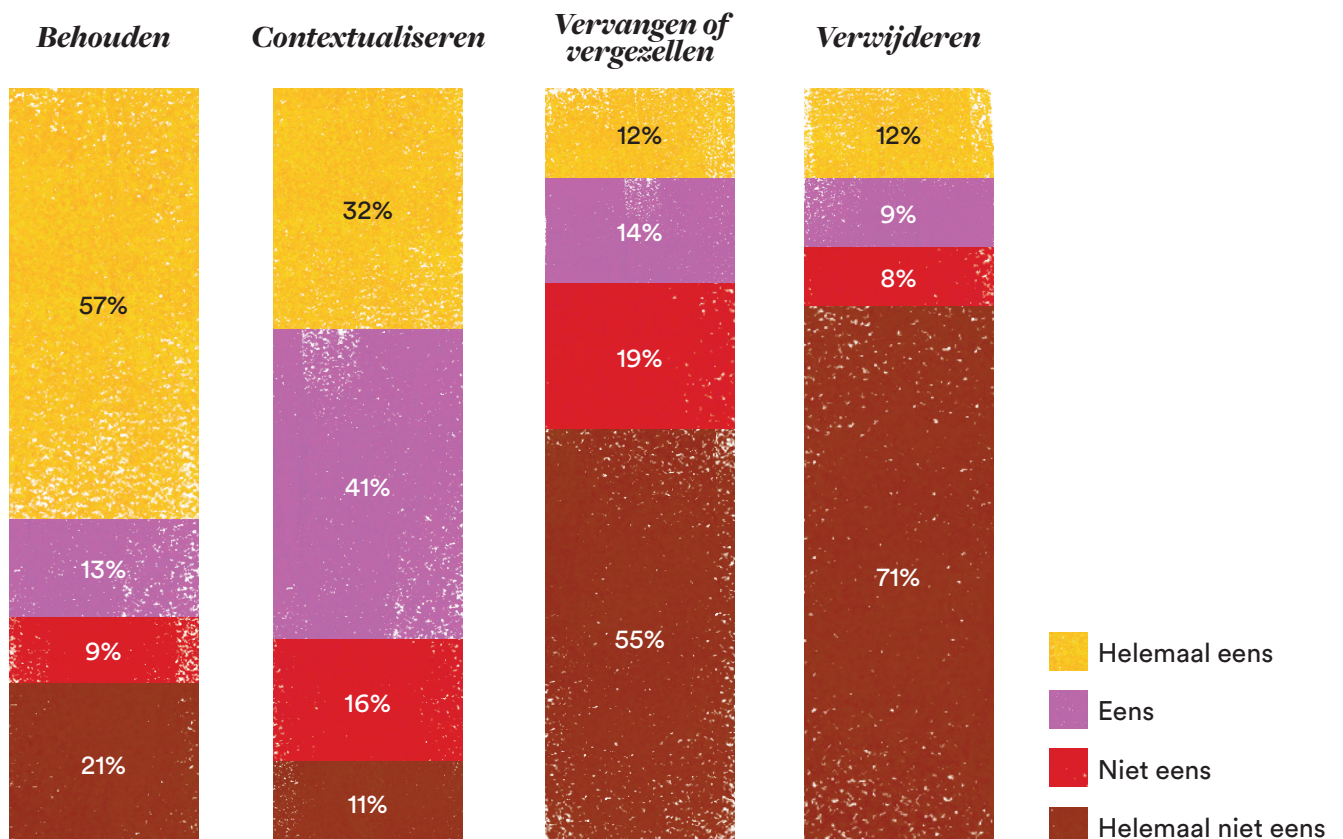
Vanuit de respondenten is terechte feedback gekomen dat de gestelde vraag niet helemaal duidelijk is, omdat naar twee verschillende dingen wordt gevraagd. Deze optie zou dus verder onderzocht moeten worden. Wel blijkt uit de antwoorden op de andere vragen dat er eerder steun is voor het verzeilen van de bestaande standbeelden, dan voor het vervangen van de standbeelden van Leopold II.

Reacties van Brusselaars (778 van 1109 personen)

Reacties van buiten Brussel (331 van 1109 personen)

Data analyse

Door middel van een data-analyse op de verzamelde antwoorden is er gekeken naar de correlaties tussen de vraagstellingen en in welke mate Brusselaars en niet-Brusselaars verschillend antwoorden. In totaal werden hiervoor de eerste 963 ingevulde enquêtes, verzameld tussen 16 juni en 26 juni, ingevoerd in het statistisch softwareprogramma R Studio om een statistische analyse van deze data te maken. In Bijlage 2 van dit rapport vindt u de gedetailleerde uitkomsten van deze statistische analyse en de daarvoor gebruikte code.

Door middel van de van de Spearman correlatietest is gekeken in welke mate de gegeven antwoorden op de vier vragen met elkaar correleren en of dit significant is. Er is een sterke negatieve correlatie tussen de gegeven antwoorden op de vragen 'blijven en vervangen' (-78,34%), wat er logischerwijze op duidt dat mensen die de standbeelden willen laten staan ze niet willen laten vervangen en omgekeerd.

Met andere woorden, hoe meer men het eens is met het laten staan van de standbeelden, hoe minder men het eens is met het vervangen van de standbeelden. De correlatie tussen blijven en verwijderen is eveneens zeer sterk negatief: hoe meer men het eens is met het laten staan van de standbeelden, hoe minder men het eens is met het verwijderen van de standbeelden. Contextualiseren en verwijderen kennen een zwak negatieve (doch significante) correlatie van min 22,74%. Vervangen en verwijderen kennen een sterk positieve correlatie van 72,71%: hoe meer met het eens is met het vervangen van de standbeelden, hoe meer men het ook eens is met het verwijderen van de standbeelden.

Door middel van de Mann Whitney U-test op deze data is gekeken of er significante verschillen zijn tussen de antwoorden van Brusselaars tegenover de antwoorden van niet-brusselaars. Wat betreft het contextualiseren van de standbeelden zijn er geen significante verschillen waargenomen tussen de beide groepen respondenten. Hierover lijkt dus enige consensus te bestaan binnen en buiten Brussel.

Als het gaat over het laten staan van de standbeelden of vervangen en verwijderen van de standbeelden zijn er wel significante verschillen waar te nemen. Met andere woorden: hierover zijn de meningen sterk verdeeld tussen Brusselaars en niet-Brusselaars.

Conclusies op basis van de voorlopige resultaten

Op basis van de verzamelde antwoorden zijn al enige voorzichtige conclusies te trekken. Wat in het oog springt is grote consensus die er lijkt te bestaan: over de noodzaak aan een contextualisering van de standbeelden van Leopold II. Die consensus bestaat niet alleen onder de Brusselaars, maar is gelijk aanwezig onder de respondenten van buiten Brussel.

Voor de rest blijkt er een significant verschil te zijn tussen de opvattingen van de Brusselaars en de overige respondenten wat het laten staan, vervangen of verwijderen van de standbeelden betreft.

De Brusselaars zijn 50-50 verdeeld over het behouden van de standbeelden, de respondenten van buiten Brussel zijn in meerderheid voor het behouden. Voor het vervangen van de standbeelden is zowel in Brussel als buiten Brussel geen meerderheid te vinden. Naar de optie of de standbeelden vergezeld moeten worden door een monument van de dekolonisatie moet verder onderzoek gedaan worden, omdat er een duidelijke correlatie bestaat met de vraag over het verwijderen van de standbeelden.

Wat betreft het verwijderen van de standbeelden is er zowel onder de Brusselse als de niet-Brusselse respondenten geen meerderheid te vinden, maar springt vooral in het oog dat onder de niet-Brusselaars 7 op 10 van de respondenten erg gekant is tegen het weghalen van de standbeelden.

Bijlage 1

Selectie van de motivaties gegeven bij de antwoorden

Contextualiseren

- 01 De verheerlijking van Leopold II, zoals nu uitgebeeld in standbeelden, is niet meer in lijn met de waarden en idealen van onze huidige maatschappij. Aangezien het wel onderdeel is van onze geschiedenis, verkies ik een hercontextualisering. Het standbeeld van de sokkel halen en andere beelden erbij plaatsen bv, of beter: de invulling overlaten aan een groep van kunstenaars, bewoners en historici.
- 02 Het hebben van standbeelden is belangrijk in het collectief geheugen en fleurt bovendien het straatbeeld op. De personen die afgebeeld staan, worden nu als schurken gezien. We moeten deze gebeurtenissen niet onder het tapijt schuiven. Om nu te voorkomen dat het wordt weggehaald, moet het gecontextualiseerd worden. Daarom OOK aandacht voor de slachtoffers van deze 'schurk'.
- 03 Leopold II is meer dan gewoon een koloniaal, hij is verantwoordelijk voor massamoorden en onmenselijke behandeling van de lokale bevolking. Het feit dat hij een gekend pedofiel was, helpt niet echt. Hij heeft veel goed gedaan in Brussel, maar dat kunnen de Duitsers ook over Hitler zeggen. Dat ze beiden graag dingen bouwden weegt helemaal niet op tegen hun misdaden.
- 04 Auschwitz was ooit een concentratiekamp, een pronkstuk van het nazisme. Vandaag de dag is het als museum een sterk teken tegen nazisme. Als dat met een heel vernietigingskamp kan, dan kan dat met een standbeeld ook. We moeten mensen met de neus op de feiten drukken, niet standbeelden van koloniale heersers weghalen en hen zo onder het matje vegen.
- 05 Historien moi-même, j'aime voir les vestiges d'un temps perdu. Qu'il soit horrible ou heureux, je regarde ses statues avec beaucoup de passion, et j'aime que l'histoire soit représentée à travers ce genre de figure. Bien sûr, je supporte le multiculturalisme et je crois fortement que la statue ne peut pas rester tel qu'elle est, sachant le nombre élevé de Congolais dans notre ville. J'aimerais que tout comme moi, ses Congolais ce sentent chez eux. La contextualisation permettrait de garder l'aspect historique de la statue qui me tient à coeur, mais aussi à expliquer que nous avons passé à autre chose et que nous nous excusons de cet horrible temps
- 06 Het voornaamste is dat er discussie komt over wat de kolonisatie betekend heeft en dit kan het best met contextualisatie en met het toevoegen van andere standbeelden van mensen die bijvoorbeeld kolonisatie bestreden hebben.
- 07 Het hangt er wat van af. Op prominente plaatsen, zoals het beeld langs de ring, zouden we beter verbindende plaatsen creëren door inspirerende publieke ruimte. Het plein kan dan eventueel de naam dragen van een verbindend persoon of iets dergelijks. Beelden in parken kunnen tot op zekere hoogte wel, maar dan wel zeker met de nodige duiding.
- 08 We cannot deny what he has done, so either contextualise or replace with something that instead honors BLM or something like that.
- 09 ...La solution pour moi serait donc d'éduquer! D'une part dans le paysage public, avec en effet des indications de contexte et avec un monument de décolonisation. Et d'autre part dans les écoles, je le dis quand-même bien que ce ne soit pas du même ressort politique mais je regrette profondément de n'avoir jamais appris le passé colonial de notre pays, l'histoire de ce roi ou des autres, ni en primaire ni en secondaire, ni à l'université ; cela n'a visiblement jamais fait partie de mes programmes d'histoire et là réside un problème bien plus profond et ancré dans notre système qui préfère "oublier" ce pan de l'histoire....
- 10 De geschiedenis moet bewaard worden maar uitgelegd worden. We willen geen nieuwe beeldenstorm ook als we niet akkoord zijn met alles wat die mensen gedaan hebben. Er is ook een collectieve verantwoordelijkheid. Deze ligt niet alleen bij Leopold II.
- 11 These statues are simply too harsh (at the same level as having Hitler statues). So I think it's best to take them away and replace them with new statues to commemorate all the past and current suffering. A good option for some vandalised ones would be to keep them with the red paint and graffiti and provide context nearby; that would be innovative and would keep things more visible, but most of the statues in Belgium should go to museums.

- 12 It's important not to erase the past and history of Belgium. By removing the monument nothing will be achieved, history will be forgotten. Instead of removing the monument, add a plaque explaining what Leopold II did. Another idea would be to have a new statue of Leopold II built next to the original one with Leopold II falling from horse to show that what he did doesn't have a place in society.

Verwijderen of verplaatsen naar een museum

- 13 Een standbeeld in de publieke ruimte dient om mensen te eren. Die koning verdient die eer niet. Verplaats dit naar een soort museum van dwalingen van machtshebbers, én met duiding. Stalin, Franco, Mussolini, Hitler en deze koning horen thuis in zo'n museum. Een museum in de stijl van de holocaust. Daar hoort zo'n figuur in thuis. Op die manier hoort de geschiedenis herinnert te worden.
- 14 Een standbeeld behouden van een individu die zoveel mensen heeft vermoord onder zijn bewind is gewoon niet acceptabel. Toch is niet alleen Leopold II hier de grote boeman, Boudewijn heeft bijvoorbeeld ook een grote schuld in de Congo kwestie en dat wordt nog minder besproken wat jammer is. Men zou voor deze kwestie veel meer in dialoog moeten gaan met de Congolese diaspora maar ook Belgische en Congolese historici.
- 15 Het zou goed zijn om deze beelden te verzamelen op een plaats, een park bijvoorbeeld, en daar zouden we toegang kunnen krijgen tot het geschiedenis, het echte geschiedenis, maar met uitleg. Details over de tijd, de economische en sociale context, de situatie in andere landen ... en we zouden zo het decor van de stad kunnen vernieuwen door het werk van levende kunstenaars te promoten.
- 16 De kolonisatie was een misdaad tegen de menselijkheid. De daders verdienen geen standbeeld. Geschiedenis leer je op school of musea, standbeelden in de openbare ruimte is verheerlijking. Laten we in de plaatsen helden van de democratie verheerlijken.
- 17 Dat deze vraag moet worden beantwoord, daar ligt het probleem. Dat men niet inziet dat massamoordenaars niet opgehemeld worden, hoe is dit mogelijk?
- 18 Deze standbeelden dragen bij tot de verheerlijking van onze koloniale periode en bijgevolg tot de normalisering van blanke suprematie. Ze verwijderen is daarom essentieel in de strijd

tegen racisme. Een plakkaat is slechts een schaamlap voor een falend anti-racismebeleid. De standbeelden horen thuis in een museum met een duidende boodschap, niet in de straat. Tijd voor een inclusieve samenleving.

- 19 Standbeelden zijn een eerbetoon, dit is zeer pijnlijk voor een groot deel van de Brusselaars. Geschiedenis wordt herdacht in boeken en niet in beelden.
- 20 Keeping those statues in public place is a way to glorify a murderer. It's also a call of youth to follow bad roots. You can put his history in museums and teach his bad past at school by telling all the truth to students. Those statues are a daily insult to people.
- 21 Dit is staatspropaganda voor het koningshuis, wat ik sowieso al een achterhaald systeem vind, een democratie onwaardig. Daarbij komt nog eens dat deze man verantwoordelijk was voor een misdadig regime dat miljoenen doden op het conto heeft. Dat dit nog steeds een debat is, is echt idioot.
- 22 The glorification of the crimes in the Congo is absolutely shocking. The only context this history should be displayed is in education, perhaps in museums, but certainly not by having the monster responsible displayed as a hero's statue. Anyone who claims that these statues do not glorify Leopold II is being ridiculous.
- 23 Il n'y a pas besoin de glorifier des gens qui pensent qu'il y a une hiérarchie raciale. Même si c'est une partie de notre histoire, comment es ce qu'on explique à un enfant pourquoi il y a une statue d'un homme/ femme qui a fait du trafic d'esclave ? Qu'est-ce que la jeunesse va comprendre? Que si tu traites les gens d'une autre ethnie c'est acceptable.
- 24 La contextualisation permettrait à tout un chacun d'apprendre la façon dont s'est passée la colonisation, mais aussi toute la propagande effectuée en Belgique pour l'encourager. Mais la meilleure idée serait sans doute de rassembler ces statues et d'ouvrir un grand « parc des statues déchues » comme cela s'est fait à Moscou et dans beaucoup d'anciens pays du bloc de l'Est.
- 25 Je préfère des symboles positifs et progressistes dans le paysage urbain. Glorifier des personnages comme Léopold II en leur rendant hommage aux quatre coins du pays est une insulte aux afro descendants de Belgique et une manière implicite de valider les atrocités

commises dans le passé. Ce qu'il faut, c'est reconnaître que ce passé fait partie de l'histoire belge et éduquer toutes les générations à ce sujet mais à l'école et dans les musées. Personne ne lit les écriteaux au pied des monuments.

26 Il est urgent de décoloniser l'espace public et en même temps profondément essentiel qu'il y ai une reconnaissance et une présence de l'histoire dans cet espace. Les représentations sculpturales héroïques coloniales doivent être préservées dans une institution muséale, accompagnées d'une médiation correspondante. L'espace public doit faire place à des nouvelles figures de minorités trop souvent négligées et rendre hommage aux victimes. Il doit faire preuve d'une vision pluraliste du monde. Toute personne, de toute culture, de toute origine ethnique, de tout genre, de toute orientation sexuelle doit pouvoir s'y reconnaître, s'y retrouver. Je vous remercie pour cette initiative qui permettra d'engager ou de poursuivre la discussion qui doit avoir lieu en Belgique et à Bruxelles.

27 Een het weghalen van deze pijnlijke verheerlijking en het plaatsen van een nieuw dekoloniaal standbeeld markeert het begin van een nieuwe tijd, waar we ons als samenleving losrukken van onze koloniale fundamenteën, en dan kunnen we dit ook in onze waarden voorttrekken in het heden, en naar de toekomst toe, want we leven nog steeds in een globaal economisch model van uitbuiting van andere volkeren, gekleurde levens en gronden.

28 Les figures historiques dans l'espace public doivent être en accord avec la société que nous voulons être. Enlever sa figure des rues de Bruxelles est aussi une affirmation claire des valeurs que nous portons. La figure de Léopold II est très clairement identifiée avec le colonialisme. Il était lui-même de son vivant fortement critiqué en Europe pour les crimes commis au Congo. Il ne cadre plus avec la diversité culturelle de Bruxelles au XXIe siècle. Pour vivre ensemble nous avons besoin de représentation de la population dans l'espace public.

29 The best place to put such monuments into context is a museum, eventually an open air museum but in any case a place where people already go with critical spirit.

30 Een andere optie is ze in een museum onder te brengen en te duiden. En schoolreizen ernaar organiseren op Vlaams niveau. Want de link tussen white privilege en racisme in het verleden moet geduid worden.

31 Statues are a form of glorification. There's no point adding "context" as it will inevitably be smaller than the initial intent. All commemoration is political and removing the statues shows that it is finally unacceptable to glorify one of Europe's most brutal colonisers.

32 Garder les statues avec une contextualisation n'est pas une action suffisante à mon avis. Le mieux est de déplacer les statues vers un endroit dédié à cette contextualisation aka un musée. La meilleure option à mon avis est de la remplacer avec un monument dédié aux victimes de la colonisation. Si cette option n'est pas possible, alors enlever la statue tout simplement.

Laten staan

33 ik ben zelf van Congolese afkomst en mij storen de beelden van Leopold II helemaal niet. We wonen in het Koninkrijk België en hij is 1 van de koningen die dit land gehad heeft. Simpel. Geen enkele andere koning heeft trouwens voor Brussel evenveel betekend als Leopold II. Hem proberen wissen maar al de gebouwen die hij heeft laten plaatsen met het geld van Congo, laten staan, is hypocriet.

34 Parce que chaque pays a son histoire avec ses défauts ce n'est pas pour ça qu'il faut le cacher mais même le mettre en avant et l'expliquer. Sinon pourquoi pas enlever toute les statues de Tintin et Hergé. Ou même de Jules César...

35 Parce que le réel débat ne sont pas les statues mais plutôt le racisme dont sont victimes ces personnes encore aujourd'hui. Ici vous créez juste des tensions non nécessaires au lieu de répondre au réel problème sociétal.

36 Je kan niet oordelen met een bril van vandaag over de acties uit het verleden. Leopold II is onderdeel van het verleden van België. Laat dat zo zijn!

37 Je crois que retirer les images du passé ne sert strictement à rien cela fait partie de l'histoire c'est pareil que dans le livre on ne va pas retirer des livres d'histoire les images des personnes qui ont contribué à la colonisation par compte s'attaquer à toute personne qui actuellement, de nos jours ,contribue À l'appauvrissement du peuple africain et toutes autres régions du monde serait beaucoup plus judicieux ce n'est pas en s'attaquant aux fantômes du passé qu'on construit son future.

38 Ce sont les états totalitaires qui font table rase du passé, nous sommes en démocratie et le vœu de modifier les choses émane d'une minorité agissante et brutale. Ce sont des thématiques importées de l'étranger et relayée par des groupuscules soutenus par certains médias et un grand nombre de politiques irresponsables en quête de publicité électorale auprès des diasporas.

39 Le gouvernement a juré fidélité au roi, il a l'obligation de protéger la couronne et donc nos rois ! Ce sont les valeurs de l'état belge ! Saccager les statues du roi est un crime de lèse-majesté. C'est une atteinte grave à la majesté du souverain, c'est un attentat. Un attentat contre le pays !

40 C'est notre histoire et il est temps que les écoles rappellent ce qu'il s'est réellement passé et pas ce que fantasme une minorité.

41 Dit is een standbeeld van de koning, niet een beeld dat de kolonisatie verheerlijkt. Dit is erfgoed. Men moet alles in zijn tijdsgeschiedenis zien. We kunnen toch moeilijk alle gebouwen, paleizen, parken gaan verwijderen die bekostigd zijn met geld uit de kolonisatie. Het was toen de normaalste zaak van de wereld. Amerika, Frankrijk, Engeland, Nederland hadden allemaal kolonies.

42 Parce que ces statues font partie de notre histoire, elles sont le symbole de notre pays. De plus, elles n'appartiennent pas qu'aux Bruxellois ! Ce n'est pas à eux seuls de décider.

43 Deel van onze geschiedenis. De koning wilde het goede voor de Congolezen. Deze campagne die is gebaseerd op een verkeerde interpretatie. Men moet de feiten bekijken en alles wat de koning voor ons heeft gedaan. Een merci is het minste wat wij moeten doen

Vervangen

44 De kolonisatie en de gevolgen ervan die tot op vandaag doorwerken, mogen niet vergeten worden. Maar deze heer op zijn paard, getoond als een held, neen, dat kan niet (meer). Dat is een historische fout en moet z.s.m. rechtgezet worden. Weghalen zonder te vervangen houdt daarentegen geen enkel aspect van reconciliatie of erkenning in ten aanzien van het lijden van het Congolese volk. Vervangen die handel!

45 Het hangt van beeld tot beeld af. Een kleine buste kan je gemakkelijk vergezellen van een opvallend bordje met context. Maar het beeld op het Troonplein dat hoog en arrogant uitkijkt

over Matongé moet je vervangen door een beeld over de kolonisatie en de impact er nu nog van.

46 Ik vind dat koning Leopold II niet meer dezelfde status mag genieten als de echte helden die een standbeeld hebben gekregen. Het leed van de Congolezen moet onlosmakelijk gekoppeld worden aan zijn daden en ik vind dat dat een plaats verdient in het straatbeeld. Al is het maar ter erkenning van datzelfde leed en hoe ver de nakomelingen van de Congolezen gekomen zijn.

47 Verwijderen is wissen uit de geschiedenis. Een krachtig beeld kan zijn om zijn handen af te hakken, of om het standbeeld beklad de laten zonder het te reinigen. Verschillende opties zijn mogelijk!

48 Allereerst wil ik benadrukken dat monumenten waaronder standbeelden geplaatst zijn met een bepaalde intentie, veelal om een bepaald individu op een voetstuk te zetten, evenals ter behoud van een bepaalde herinnering of manier van herinneren. De intentie zit hem dan ook voor het grootste gedeelte in de beeldentaal, symbolische vocabulair en de oorspronkelijke opschriften. Het is heel lastig om dit te contextualiseren met uitleg in de vorm van informatieborden die het beeld moeten duiden. Daarnaast is er een bepaalde politiek achter het narratief dat men dan wilt overbrengen. Hoe ver wilt u gaan met het beschrijven van de wandaden en de nog altijd voortlevende impact die het Leopoldiaanse regime en het Belgische regime hebben gehad in Congo?

49 Ik vind krachtige interventie een prachtig idee, echter is de vraag nogmaals: hoe ver wilt men gaan? Rode verf is een scherpe manier om de aandacht te vestigen op wandaden en het een visueel facet te geven. Echter kan dit als te gewelddadig beleefd worden. Daarom ben ik eerder voorstander van het verwijderen van Leopold II en het plaatsen van een ander monument. Een nieuw monument kan ontworpen worden om de anti koloniale boodschap op krachtige en stimulerende wijze te incoderen als het ware. Laat zien hoe het was voor de Congolezen vanuit Congolese perspectieven. Toon de verhalen van verzet, want dit is belangrijk om over te brengen hoe verwerpelijk kolonialisme is geweest. Laat weten hoe het nog altijd doorwerkt in de huidige maatschappij. Communiceer dit met monumenten die deze verhalen stimuleren. Want standbeelden van Leopold II communiceren een valse retoriek en brengen in zichzelf absoluut geen kennis bij van het brute geweld en de uitbuiting. Hij hoort niet op een voetstuk te staan. Dit is niet iets om trots op te zijn.

-
- 50 The statues staying will always be a glorification or white supremacy, even if contextualised. They should be removed and replaced with people who are actually heroes. Ideally by people with significant achievements in equal rights movements, social movements, decolonisation or black people with great achievements. Statues are for those our society wishes to celebrate.
- 51 Leopold II is a mass murderer who killed more Congolese people that we could count. Being Congolese myself his presence in our city is bringing the pain back that my ancestors felt. Because his statues are a sign of glorification. Put other symbols that are more reminders/ memorials/ tributes to the lives lost during the building of this country. Don't glorify the murderer. Remember the victims.

Bijlage 2

Statistische analyse

Gestelde vragen

Op initiatief van one.brussels werd een enquête opgemaakt om te peilen naar meningen over het standbeeldendebat. In de enquête werden vijf vragen gesteld:

- 1) De postcode van de woonplaats van de respondent
- 2) Of de standbeelden zouden moeten blijven met een vierpunts Likertschaal (helemaal niet eens, niet eens, eens, helemaal wel eens)
- 3) Of de standbeelden zouden moeten gecontextualiseerd worden met een vierpunts Likertschaal (helemaal niet eens, niet eens, eens, helemaal wel eens)
- 4) Of de standbeelden zouden moeten vervangen worden met een vierpunts Likertschaal (helemaal niet eens, niet eens, eens, helemaal wel eens)
- 5) Of de standbeelden zouden moeten verwijderd worden met een vierpunts Likertschaal (helemaal niet eens, niet eens, eens, helemaal wel eens)

In totaal werden de eerste 963 ingevulde enquêtes die werden verzameld door one.brussel tussen 16 juni en 26 juni ingevoerd in het statistisch softwareprogramma R Studio wat werd gebruikt voor de statistische analyse van deze data. Interessante vragen zoals correlaties tussen de vraagstellingen en in welke mate Brusselaars en niet-Brusselaars verschillend antwoorden komen aanbod in dit verslag.

Methodologie

Een eerste stap is het opruimen van de data. Bepaalde respondenten woonden namelijk helemaal niet in België of gaven de postcodes verkeerdelijk in. De data werd vooraf nog bewerkt vooraleer het werd ingeladen in het statistisch programma R Studio. Na het opruimen van de data bleven er nog 954 rijen data over.

Een tweede stap is het opdelen in groepen. Het onderscheid werd gemaakt tussen Brusselaars en niet-Brusselaars, oftewel de postcodes kleiner dan of gelijk aan 1210 of groter dan 1210.

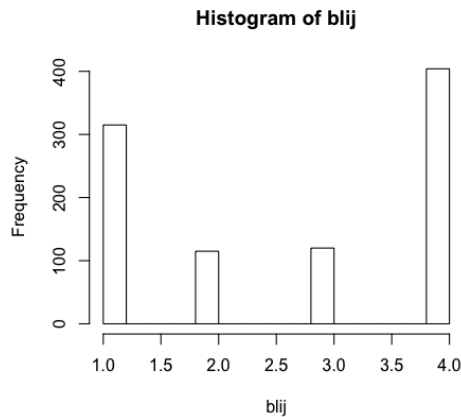
De mogelijke antwoorden op de vier peilingsvragen waren helemaal niet eens, niet eens, eens en helemaal wel eens. Opdat R Studio zou begrijpen dat het over ordinale data gaat, werden de variabelen gefactoriseerd en numerisch gemaakt waarbij 1 het antwoord helemaal niet eens voorstelt en 4 het antwoord helemaal wel eens voorstelt.

Tenslotte dient er nog te worden opgemerkt dat conclusies nemen op basis van de variabele postcode alleen met een korreltje zout dient genomen te worden: er zijn immers geen andere beschrijvende variabelen gevraagd van de respondent. Het gebruik van een vierpunts Likertschaal houdt ook een zekere beperking in voor dit onderzoek. Idealiter wordt er gebruik gemaakt van minstens een vijfpunts Likertschaal waarbij de respondent ook de kans heeft om “noch eens, noch niet eens” aan te duiden. In dat geval zouden de resultaten van dit onderzoek er anders uitzien.

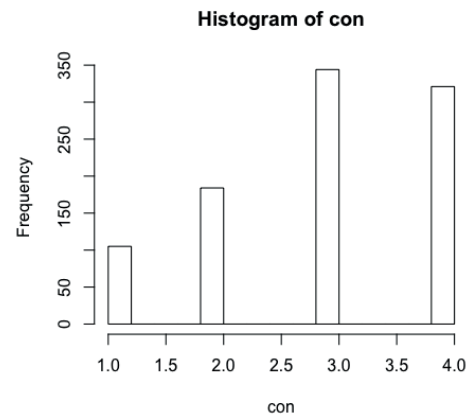
Voor de gebruikte code in R Studio wordt er verwezen naar Bijlage 1 van dit document.

Resultaten

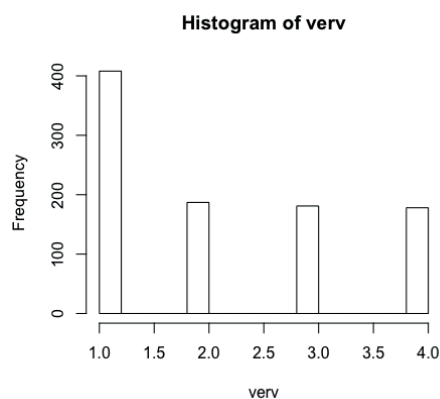
Een visualisatie van de resultaten gebeurt aan de hand van het histogram. Hieronder zien we meteen hoe de antwoorden verdeeld zijn voor iedere vraag.

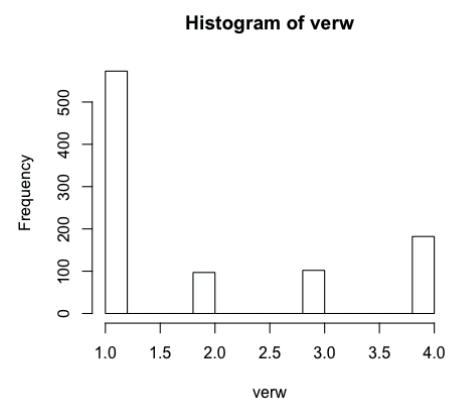
Figuur 1: Behoud van de standbeelden

Figuur 2: Contextualiseren van de standbeelden

Figuur 3: Vervangen van de standbeelden

Figuur 4: Verwijderen van de standbeelden

Hieronder staat een verdeling van de gegeven antwoorden voor iedere vraag. Wat meteen opvalt is dat overwegend zeven op de tien respondenten aangeeft géén voorstander te zijn van het wegnemen van de standbeelden. Zes op de tien is ook géén voorstander om de standbeelden te vervangen. Zeven op de tien is dan ook weer voorstander om de standbeelden te contextualiseren, terwijl meer dan vijf op de tien voorstander is dat de standbeelden behouden moeten blijven.

	Helemaal niet eens	Niet eens	Eens	Helemaal eens
Behouden	33,02% (315)	12,05% (115)	12,58% (120)	42,35% (404)
Contextualiseren	11,00% (105)	19,29% (184)	36,06% (344)	33,65% (321)
Vervangen	42,77%	19,60%	18,97%	18,66%
Verwijderen	60,06% (573)	10,17% (97)	10,69% (102)	19,08% (182)

Een interessante vraag hierbij is in welke mate de gegeven antwoorden op de vier vragen met elkaar correleren en of dit significant is. Hiervoor maken we gebruik van de Spearman correlatietest.

De Spearman correlatieteststatistiek bestaat uit deze formule:

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum d_i^2}{n(n^2 - 1)}$$

Waarbij ρ Spearman's rho is, d^2 het kwadraat van de verschillen tussen de gegeven antwoorden is en n het aantal respondenten.

Spearman's correlatieteststatistiek gaat na of de nulhypothese (namelijk $\rho = 0$) mag verworpen worden. Verwerping wordt bepaald aan de hand van de berekende p-waarde. Indien de p-waarde kleiner is dan 0,05, kan de nulhypothese verworpen worden en geconcludeerd worden dat de correlatie significant verschillend van nul is.

In onderstaande tabel staan alle ρ 's en p-waarden vermeld voor iedere mogelijke combinatie tussen de vragen.

Variabele X	Variabele Y	Spearman's rho	p-waarde	Significantie
Blijven	Context	-0.01042412	0.7478	Niet significant
Blijven	Vervangen	-0.7834065	< 2.2e-16	significant
Blijven	Verwijderen	-0.8145654	< 2.2e-16	significant
Context	Vervangen	0.03270741	0.3129	Niet significant
Context	Verwijderen	-0.2274146	1.175e-12	significant
Vervangen	Verwijderen	0.727093	< 2.2e-16	significant

Uit bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat de correlatie tussen de gegeven antwoorden op de vragen blijven en vervangen sterk negatief gecorreleerd zijn (-78,34%). Met andere woorden, hoe meer men het eens is met het laten staan van de standbeelden, hoe minder men het eens is met het vervangen van de standbeelden. De correlatie tussen blijven en verwijderen is zeer sterk negatief: hoe meer men het eens is met het laten staan van de standbeelden, hoe minder men het eens is met het verwijderen van de standbeelden.

Contextualiseren en verwijderen kennen een zwak negatieve (doch significante) correlatie van min 22,74%. Vervangen en verwijderen kennen een sterk positieve correlatie van 72,71%: hoe meer men het eens is met het vervangen van de standbeelden, hoe meer men het ook eens is met het verwijderen van de standbeelden.

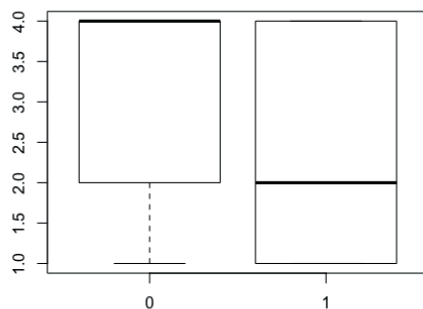
Brusselaars versus niet-Brusselaars

Een interessante hypothese om te onderzoeken is nagaan in welke mate de opinie over de standbeelden verschilt tussen Brusselaars en niet-Brusselaars. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven:

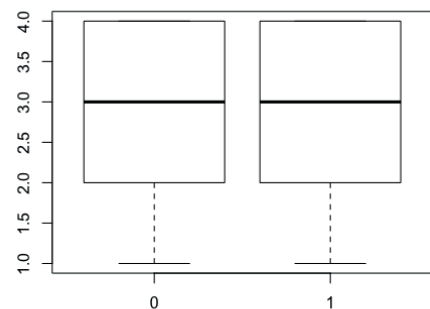
	Helemaal niet eens		Niet eens		Eens		Helemaal wel eens	
	BHG	Niet BHG	BHG	Niet BHG	BHG	Niet BHG	BHG	Niet BHG
Blijven	38,09%	20,44%	13,09%	9,49%	12,06%	13,87%	36,76%	56,20%
Context	11,18%	10,58%	20,59%	16,06%	33,82%	41,61%	34,41%	31,75%
Vervangen	37,65%	55,47%	19,41%	20,07%	21,18%	13,50%	21,76%	10,95%
Verwijderen	55,59%	71,17%	11,03%	8,03%	11,47%	8,76%	21,91%	12,04%

We merken aan de hand van bovenstaande tabel op dat de opinie wat betreft het laten staan van de standbeelden sterk verschilt tussen de Brusselaars en de rest van het land. Of deze verschillen ook significant zijn, moeten we achterhalen aan de hand van de Mann Whitney U-test (we hebben te maken met ordinale data dat *niét* normaal verdeeld is). Hiervoor maken we gebruik van een nieuwe variabele: BHG, waarbij 1 staat voor inwoner van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 0 voor inwoner van een ander gewest in België.

Vooraleer we overgaan tot de Mann Whitney U-teststatistiek, kunnen we in een eerste fase al visueel nagaan of er verschillen zijn in de meningen tussen Brusselaars en niet-Brusselaars. Onderstaande boxplots visualeren dit:

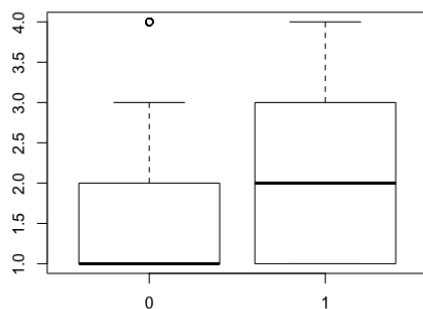

Figuur 5: Blijven

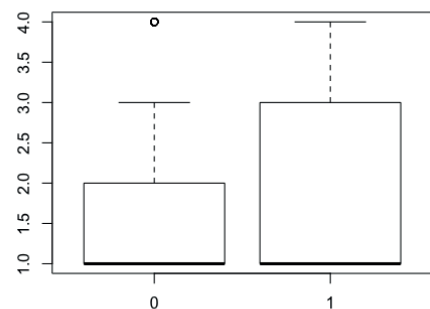

Figuur 6: Contextualiseren

De lijn in het vet stelt de mediaan voor. Niet-Brusselaars zijn gemiddeld genomen het meest overtuigd om de standbeelden te laten staan tov Brusselaars. Gemiddeld genomen zijn de meningen over het contextualiseren van de standbeelden gelijk tussen Brusselaars en niet-Brusselaars.

Figuur 7: Vervangen

Figuur 8: Verwijderen

Niet-Brusselaars zijn gemiddeld genomen minder voorstander van het vervangen van de standbeelden tegenover Brusselaars. Gemiddeld genomen zijn de meningen over het verwijderen van de standbeelden gelijk tussen Brusselaars en niet-Brusselaars, namelijk: niet. Dit zien we ook terug in de hoge percentages voor het antwoord helemaal niet eens in de enquête op deze vraag. Meer dan de helft van beide groepen duidde dit antwoord aan (55,59% van de Brusselaars en 71,17% van de niet-Brusselaars). Bijgevolg is de mediaan ook hetzelfde.

De nulhypothese van de Mann Whitney U-test is dat de medianen van beide groepen gelijk is. Indien de p-waarde kleiner is dan 0,05 kan de nulhypothese verworpen worden en geconcludeerd worden dat de medianen van beide groepen significant verschillen en dus dat de meningen over het behoud, contextualiseren, vervangen of verwijderen van de standbeelden significant verschillen tussen Brusselaars en niet-Brusselaars. We bekomen volgende resultaten:

	p-waarde	Significantie
Blijven	8.241e-10	significant
Contextualiseren	0.7682	Niet significant
Vervangen	1.277e-08	significant
Verwijderen	5.684e-06	significant

Wat we visueel hebben waargenomen, zien we min of meer ook bevestigd in de resultaten van de Mann Whitney U-test. Over het contextualiseren van de standbeelden zijn er geen significante verschillen tussen beide groepen, echter als het gaat over het laten staan van de standbeelden of vervangen en verwijderen van de standbeelden zijn er wel significante verschillen waar te nemen. Met andere woorden: de meningen zijn sterk verdeeld tussen Brusselaars en niet-Brusselaars.

Bijlage 3

Code gebruikt in het statistisch softwareprogramma R Studio

```
> enquete <- read.csv("~/Downloads/enquete.csv", sep=";")
> View(enquete)
> enquete <- na.omit(enquete)
> View(enquete)
> attach(enquete)
> summary(blijven)

eens ergeens neens nergeens 0 120 404 115 315
> summary(context)

eens ergeens neens nergeens 0 344 321 184 105
> summary(vervang)

eens ergeens neens nergeens 0 181 178 187 408
> summary(verwijder)

eens ergeens neens nergeens 0 102 182 97 573
> antwoorden <- c("nergeens","neens","eens","ergeens")
> f_antwoorden <- factor(antwoorden, order = TRUE, levels = c("nergeens","neens","eens","ergeens"))
> BLIJVEN = factor(blijven, f_antwoorden)
> CONTEXT = factor(blijven, f_antwoorden)
> CONTEXT = factor(context, f_antwoorden)
> VERVANG = factor(vervang, f_antwoorden)
> VERWIJDER = factor(verwijder, f_antwoorden)
> blij <- as.numeric(BLIJVEN)
> hist(blij)
> con <- as.numeric(CONTEXT)
> hist(con)
> verv <- as.numeric(VERVANG)
> hist(verv)
> verw <- as.numeric(VERWIJDER)
> hist(verw)
> cor.test(blij,con, method="spearman")
```

Spearman's rank correlation rho

data: blij and con

S = 146216741, p-value = 0.7478

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho

-0.01042412

Warning message:

```
In cor.test.default(blij, con, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties  
> cor.test(blij, verv, method = "spearman")
```

Spearman's rank correlation rho

data: blij and verv

S = 258073695, p-value < 2.2e-16

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho

-0.7834065

Warning message:

```
In cor.test.default(blij, verv, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties  
> cor.test(blij, verw, method = "spearman")
```

Spearman's rank correlation rho

data: blij and verw

S = 262582647, p-value < 2.2e-16

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho

-0.8145654

Warning message:

In cor.test.default(blij, verw, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties
> cor.test(con,verv, method="spearman")

Spearman's rank correlation rho

data: con and verv

S = 139975252, p-value = 0.3129

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho 0.03270741

Warning message:

In cor.test.default(con, verv, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties
> cor.test(con,verw, method="spearman")

Spearman's rank correlation rho

data: con and verw

S = 177617059, p-value = 1.175e-12

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho

-0.2274146

Warning message:

In cor.test.default(con, verw, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties
> cor.test(verv,verw, method="spearman")

Spearman's rank correlation rho

data: verv and verw

S = 39491899, p-value < 2.2e-16

alternative hypothesis: true rho is not equal to 0 sample estimates:
rho 0.727093

Warning message:

In cor.test.default(verv, verw, method = "spearman") : Cannot compute exact p-value with ties
> bhg = 1*(postcode<="1210")

```

> boxplot(blij ~bhg)
> boxplot(con ~bhg)
> boxplot(verv ~bhg)
> boxplot(verw ~bhg)
> wilcox.test(blij ~bhg, mu=0, alt="two.sided", conf.int=T, conf.level=0.95)

```

Wilcoxon rank sum test with continuity correction

data: blij by bhg

W = 115395, p-value = 8.241e-10

alternative hypothesis: true location shift is not equal to 0 95 percent confidence interval:
1.557484e-05 9.999412e-01

sample estimates: difference in location

6.883224e-05

```

> wilcox.test(blij ~bhg, mu=0, alt="two.sided", conf.int=T, conf.level=0.95,
paired=FALSE,exact=TRUE)

```

Wilcoxon rank sum test with continuity correction

data: blij by bhg

W = 115395, p-value = 8.241e-10

alternative hypothesis: true location shift is not equal to 0 95 percent confidence interval:
1.557484e-05 9.999412e-01

sample estimates:

difference in location 6.883224e-05

Warning messages:

1: In wilcox.test.default(x = c(1, 1, 1, 3, 4, 1, 1, 1, 2, 2, 1, 1, : cannot compute exact p-value with ties
2: In wilcox.test.default(x = c(1, 1, 1, 3, 4, 1, 1, 1, 2, 2, 1, 1, : cannot compute exact confidence intervals with ties

```

> wilcox.test(con ~bhg, mu=0, alt="two.sided", conf.int=T, conf.level=0.95,
paired=FALSE,exact=TRUE)

```

Wilcoxon rank sum test with continuity correction

data: con by bhg

W = 94241, p-value = 0.7682

alternative hypothesis: true location shift is not equal to 0

95 percent confidence interval:

-3.873691e-05 5.438110e-05

sample estimates:

difference in location 7.474629e-05

Warning messages:

```
1: In wilcox.test.default(x = c(3, 3, 3, 4, 3, 1, 4, 3, 3, 3, 3, : cannot compute exact p-value with ties
2: In wilcox.test.default(x = c(3, 3, 3, 4, 3, 1, 4, 3, 3, 3, 3, : cannot compute exact confidence intervals with ties
>      wilcox.test(verv ~bhg, mu=0, alt="two.sided", conf.int=T, conf.level=0.95,
paired=FALSE,exact=TRUE)
```

Wilcoxon rank sum test with continuity correction

data: verv by bhg

W = 72366, p-value = 1.277e-08

alternative hypothesis: true location shift is not equal to 0 95 percent confidence interval:
-9.999617e-01 -7.193669e-05

sample estimates:

difference in location

-8.065623e-05

Warning messages:

```
1: In wilcox.test.default(x = c(4, 4, 4, 1, 1, 2, 4, 4, 2, 3, 4, 3, : cannot compute exact p-value with ties
2: In wilcox.test.default(x = c(4, 4, 4, 1, 1, 2, 4, 4, 2, 3, 4, 3, : cannot compute exact confidence intervals with ties
>      wilcox.test(verw ~bhg, mu=0, alt="two.sided", conf.int=T, conf.level=0.95,
paired=FALSE,exact=TRUE)
```


Wilcoxon rank sum test with continuity correction

data: verw by bhg

W = 77785.5, p-value = 5.684e-06

alternative hypothesis: true location shift is not equal to 0 95 percent confidence interval:
-5.837025e-06 -5.673005e-05

sample estimates:

difference in location

-6.979772e-05

Warning messages:

1: In wilcox.test.default(x = c(3, 4, 3, 1, 1, 4, 4, 2, 3, 2, 2, 3, : cannot compute exact p-value with ties

2: In wilcox.test.default(x = c(3, 4, 3, 1, 1, 4, 4, 2, 3, 2, 2, 3, : cannot compute exact confidence intervals with ties

one. brussels

Geëngageerde Brusselaars met **sp.a**